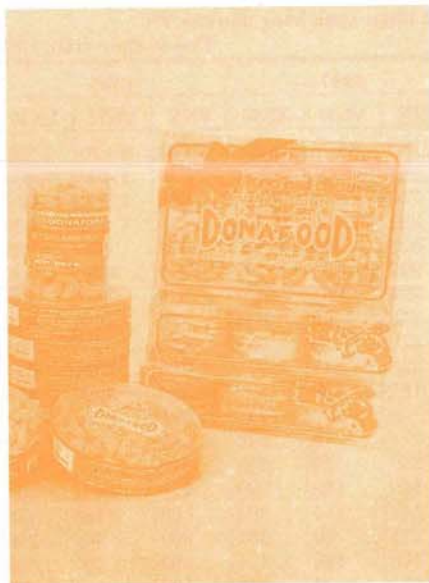

Sau 10 năm đổi mới, nông nghiệp nước ta đã có bước phát triển rõ rệt. sản xuất tăng trưởng liên tục với nhịp độ cao, cơ cấu kinh tế đang chuyển dịch theo hướng phát huy lợi thế so sánh của các vùng, các địa phương cũng như trong cả nước, đã hình thành nhiều vùng hàng hóa tập trung tương đối lớn. Kinh tế nông thôn có những bước chuyển biến khá. Đời sống nông dân ở nhiều vùng được cải thiện. Tuy nhiên vấn đề nổi cộm trong sản xuất nông nghiệp hiện nay là chất lượng sản phẩm hàng hóa thấp, tổ chức tiêu thụ còn nhiều yếu kém. Mặc dù khối lượng hàng hóa nông sản chưa nhiều nhưng thường xuyên xảy ra tình trạng ứ đọng, nhiều khi tiêu thụ không kịp, nhất là trong vụ thu hoạch, giá cả xuống thấp gây thua thiệt cho nông dân... Tình trạng này nếu liên tục lặp lại sẽ buộc nông dân phải chuyển sang trồng cây khác, hoặc quay trở về sản xuất tự cung tự cấp, hoặc chuyển nghề. Vì thế tìm ra các giải pháp hữu hiệu cho vấn đề tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp là rất cần thiết để duy trì sự phát triển trong nông nghiệp.

1. Giải pháp liên quan đến vốn đầu tư cho sản xuất

Từ lý luận tuần hoàn chu chuyển tư bản của Marx cho thấy, quá trình vận động của bất cứ hình thái giá trị nào đều phải trải qua 3 giai đoạn: mua- sản xuất- bán, với 3 chức năng: chuẩn bị các yếu tố cho quá trình sản xuất- tạo ra giá trị thặng dư- thực hiện giá trị thặng dư, với 3 hình thái: hình thái tiền tệ- hình thái sản xuất- hình thái hàng hóa, rồi quay trở lại hình thái ban đầu với số lượng lớn hơn. Để cho hình thái giá trị nào đó có thể vận động trôi chảy thuận lợi và quay trở về hình thái ban đầu với số lượng lớn hơn thì nhất thiết trong quá trình vận động nó phải lần lượt thực hiện 3 giai đoạn với 3 chức năng chứ không thể dừng lại ở một giai đoạn nào, hay thiếu một giai đoạn nào cả. Yêu cầu của quá trình tuần hoàn làm cho việc thực hiện phải chia vốn đầu tư làm 3 phần để tiến hành đồng bộ ở cả 3 giai đoạn: mua- sản xuất- bán. Tuy nhiên trong thực tế sản xuất nông nghiệp ở nước ta, bà con nông dân với số vốn ít ỏi của mình, thường chỉ bảo đảm vốn

MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHO VẤN ĐỀ TIÊU THỤ SẢN PHẨM NÔNG NGHIỆP

Thạc sĩ NGUYỄN THỊ MINH TÂM

cho 2 giai đoạn đầu, còn ở giai đoạn bán thường là thiếu vốn, hay không tính toán trước, không dự liệu trước... Vì thế hàng hóa nông sản thường bị ứ đọng, tiêu thụ không kịp thời, hoặc bị tư thương ép giá, hoặc không có thị trường tiêu thụ.

Giải quyết vấn đề này tất yếu liên quan đến cơ cấu vốn và cách thức cho nông dân vay vốn. Việc cho vay theo món hiện nay thường dựa trên các dự án sản xuất (sản xuất theo nghĩa hẹp). Nay cần mở rộng cho vay ở cả 3 giai đoạn, đặc biệt là ở giai đoạn bán phải dựa vào phương án tiêu thụ sản phẩm. Các chi phí cho việc tiêu thụ sản phẩm như: quảng cáo, bao bì, vận chuyển, thuê kho... cần được hạch toán và trở thành đối tượng cho vay. Có như vậy vốn bỏ ra đầu tư vào sản xuất mới có thể quay trở về điểm xuất phát ban đầu với số lượng lớn hơn.

2. Giải pháp về thị trường

Sản xuất hàng hóa phát triển phụ thuộc nhiều vào thị trường tiêu

thụ. Muốn có thị trường tiêu thụ, đặc biệt là thị trường ngoài nước phải đổi mới công nghệ chế biến, nâng cao chất lượng sản phẩm nhằm đảm bảo tính cạnh tranh của hàng hóa nông sản. Có như vậy hàng nông sản mới bán được, ngược lại sẽ ế thừa. Vì thế, giải pháp cơ bản là nghiên cứu, nắm chắc thị trường tiêu thụ hướng vào xuất khẩu. Giải pháp này nằm ngoài khả năng của bà con nông dân, nên nhà nước và các doanh nghiệp kinh doanh xuất khẩu phải có trách nhiệm tìm kiếm thị trường ổn định, ký các hợp đồng dài hạn, nhất là hợp đồng cho các sản phẩm cây dài ngày, cây công nghiệp, có như vậy bà con nông dân mới yên tâm sản xuất.

Mặt khác, cần bảo vệ thị trường trong nước, vì đại đa số sản lượng hàng hóa nông sản được tiêu thụ trong nước. Đối với các hàng nông sản phải nhập khẩu thêm cho đủ tiêu dùng cần phải cân đối số lượng nhập khẩu với số lượng thiếu, tránh tình trạng nhập ồ ạt và quá nhiều dẫn đến rối loạn thị trường trong nước, hoặc chèn ép hàng nông sản trong nước. Chẳng hạn việc nhập đường, muối, trứng gà Trung Quốc... làm cho bà con nông dân bị thiệt hại vì giá cả giảm quá nhiều, thấp hơn chi phí sản xuất,

có nơi bà con bị vỡ nợ đã bỏ đi làm thuê kiếm sống.

3. Các giải pháp hỗ trợ của Nhà nước đối với sản xuất nông nghiệp

Sản xuất nông nghiệp xưa nay vốn phải chịu những rủi ro khách quan: thiên tai, dịch hại, sâu rầy, sự khắc nghiệt của thời tiết... Vì thế, hơn bất cứ ngành nào khác, nông nghiệp rất cần sự hỗ trợ của Nhà nước trong nhiều tình huống. Trong những năm qua, Nhà nước đã có nhiều biện pháp hỗ trợ cho sản xuất nông nghiệp như: miễn thuế nông nghiệp hay gia hạn nộp thuế khi có thiên tai, áp dụng lãi suất ưu đãi đối với một số cây, con, xác định giá sàn thu mua lúa cho nông dân trên cơ sở bù đắp chi phí sản xuất và có lãi hợp lý... Biện pháp định giá sàn bảo đảm cho nông dân một sự yên tâm trong khâu tiêu thụ và giúp họ lựa chọn khi tiến hành sản xuất. Tuy nhiên, nguồn vốn từ ngân sách nhà nước hạn hẹp nên Nhà nước mới chỉ áp dụng giá sàn cho cây lúa và hiệu quả của nó còn rất hạn chế,

nguồn lợi lớn vẫn rơi vào khâu trung gian. Cần huy động vốn từ nhiều hướng, nhiều thành phần kinh tế để xây dựng các "quỹ bảo hiểm sản xuất" cho nông dân. Quỹ này dùng để giúp bà con nông dân có thêm nguồn vốn khi gặp rủi ro. Chẳng hạn, "quỹ bảo hiểm xuất khẩu" được hình thành từ đóng góp của các doanh nghiệp xuất khẩu có lãi và sự hỗ trợ ban đầu của ngân sách nhà nước. Quỹ này dùng để hỗ trợ trực tiếp cho người sản xuất, người xuất khẩu khi gặp khó khăn. Đây là loại hình hợp lý cần được mở rộng.

4. Giải pháp về mô hình tiêu thụ nông sản

Từ mô hình sản xuất mía đường của Lam Sơn (Thanh Hóa) và sản xuất thu mua bông của Tổng công ty Bông Việt Nam, chúng ta cần phát huy ưu điểm và hạn chế nhược điểm, sau đó nhân rộng mô hình tiêu thụ nông sản này.

đến vụ thu hoạch nông dân sẽ bán bông cho công ty với giá tối thiểu là 5.000 đ/kg, nếu giá thị trường xuống dưới 5.000 đ/kg thì công ty vẫn đảm bảo mua theo giá 5.000 đ/kg, nếu giá thị trường lên cao hơn thì công ty mua theo giá thị trường, trường hợp công ty không mua thì nông dân được quyền bán ra thị trường. Tổ chức mô hình tiêu thụ này nông dân yên tâm sản xuất và hàng hóa nông sản làm ra có thị trường tiêu thụ đảm bảo.

Trong thực tế, chúng ta đã xây dựng, qui hoạch sản xuất chuyên canh, góp phần nâng cao năng suất, tăng nhanh sản lượng hàng hóa nông sản nhưng còn bỏ trống khâu tiêu thụ khiến nông dân gặp nhiều khó khăn sau thu hoạch. Vì thế việc xây dựng các mô hình tiêu thụ đi liền với phân vùng, qui hoạch trong sản xuất nông nghiệp là việc làm cần thiết để duy trì mức tăng trưởng và phát triển sản xuất.

biến nông sản góp phần nâng cao sản lượng hàng hóa nông sản, kéo dài thời gian tiêu thụ sản phẩm, tạo điều kiện cho nông dân có thể đưa nông sản hàng hóa đến các thị trường xa hơn, lớn hơn, tuy nhiên, hiện nay công nghiệp chế biến nông sản của ta có trình độ thấp, thiết bị cũ, công nghệ lạc hậu, chất lượng chế biến chưa cao. Bên cạnh đó, lại tồn tại một nghịch lý là nhiều cơ sở chế biến lại không sử dụng hết công suất, hầu như chỉ phát huy có 30-40% công suất hiện có. Qui mô của các doanh nghiệp chế biến nhỏ và có tới 90% số cơ sở công nghiệp chế biến nông thôn có qui mô hộ gia đình. Mặt khác, do hạn chế về kỹ thuật nên sản phẩm làm ra chất lượng còn thấp, thiếu khả năng cạnh tranh, nhất là trên thị trường thế giới. Sản phẩm nông sản xuất khẩu của ta chủ yếu là sản phẩm thô nên giá xuất khẩu thường rất thấp.

Ảnh Hòa Tấn

Tại Thanh Hóa, đã thành lập Hiệp hội mía đường Lam Sơn, gồm có nhà máy sản xuất đường, các nông trường và các hộ nông dân trồng mía ở những vùng xung quanh. Quỹ của hiệp hội chủ yếu do nhà máy đường, các nông trường các hộ nông dân trồng mía đóng góp, nhà nước chỉ hỗ trợ một phần. Quỹ này dùng để trợ giúp các thành viên khi gặp rủi ro. Thông qua hiệp hội mà gắn liền quyền lợi và trách nhiệm của các bên. Đó chính là nhân tố góp phần đưa đến thắng lợi của những người trồng mía và nhà máy đường Lam Sơn trong những năm gần đây.

Tổng công ty Bông Việt Nam đã thực hiện được sự liên kết chặt chẽ giữa người trồng bông với sản xuất. Công ty đã ký hợp đồng ứng trước giống, phân bón cho nông dân, sau đó

5. Phát triển giao thông phục vụ tiêu thụ nông sản

Giao thông nông thôn nước ta còn kém phát triển, nhất là các vùng sâu, vùng xa. Hậu quả là nhiều vùng thiếu phương tiện giao thông vận chuyển khó khăn, bà con nông dân phải bán lúa non với giá thấp, hay để thóc tại ruộng không bảo quản được khi gặp mưa thóc này mầm, gây ra thua lỗ. Để giải quyết vấn đề này, Nhà nước và nông dân cùng nhau góp vốn và công sức theo phương thức "Nhà nước và nhân dân cùng làm" để xây dựng, phát triển giao thông, tạo điều kiện giao lưu hàng hóa, liên kết kinh tế giữa các vùng, nhờ đó mở rộng thị trường tiêu thụ.

6. Phát triển các loại hình công nghiệp chế biến nông sản

Việc phát triển công nghiệp chế

Để khắc phục những hạn chế này, trước hết thúc đẩy phát triển các doanh nghiệp nhỏ và vừa trong và ngoài quốc doanh ở nông thôn. Tiếp theo là hỗ trợ về kỹ thuật chế biến, trình bày mẫu mã, quảng cáo cho các cơ sở chế biến hộ gia đình. Tìm kiếm thị trường, hỗ trợ khâu vận chuyển và bao tiêu sản phẩm chế biến để qua đó khai thác tận dụng hết công suất hiện có. Động viên, khuyến khích hình thành đội ngũ các nhà doanh nghiệp sản xuất kinh doanh chế biến, thương mại, dịch vụ ở nông thôn. Qui hoạch phát triển sản xuất công nghiệp chế biến gắn với vùng nguyên liệu, nhất là ở những vùng sản xuất hàng hóa tập trung ■